

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זעוקללה"ה

גליון ב'

[תש"ע]

שנה כ"ו

בשיעור חורש"י פרשת נח תשל"א

וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ בֵּא אִתָּךְ וְכָל בְּיֹתֶךָ אֶל הַתֵּבָה כִּי אוֹתְךָ רֵאִיתִי צָדִיק לִפְנֵי בְדוּר הַזֶּה (ו', א). בהתבוננות במעשה התיבה נראה שכל כולה מעשה נסים היתה, ולא מעשה אומן, כדרך אניה בלב ים העשויה קצרה למטה ורחבה למעלה, באופן ששני הצדדים המתרחבים ועולים עומדים כחומה בצורה לעצור בעד המים, ואילו התיבה רחבה היתה מלמטה ואל אמה תכלנה למעלה, כמו ספינה הפוכה, שעל פי טבע מרוב הכובד היתה שוקעת כמו רגע לולי דבר ה' כי הוא צוה ויעמוד.

ולחבין בעי מאחר ובין כך בנס היה אם כן כל טורח הזה למה, מדוע נצטער אותו צדיק בטורח המלטול לשוב על פני המים, וישאר אך נח גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות (ו', כג וברש"י), והלא הרבה ריוח והצלה לפניו במעשה נסים באופנים יותר קלים, וכגון שיתרומם לפרוח באויר מתחת השמים.

דבפשמות מה שנאמר וארובות השמים נפתחו אין המכוון לרקיע הגבוה מן הארץ מהלך חמש מאות שנה (פסחים צד:), אלא לענני שמיא, וכאשר ירד הגשם מן השמים כך ירדו מטרות עזו מי המבול. וראיה ברורה לזה ממה שאחר המבול נאמר (פ', יג) את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית וגו', והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, ופירש רש"י כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך ואבדון לעולם וכו', הרי שהסיבה והסימן להבאת המבול היא התהוות חושך ענן וערפל, ולפי שהמבול ירד מן העננים לכן ניתנה אות הקשת בענן.

בהיות כן הרי היתה אפשרות שיעלה בספינת אויר למעלה מן העננים, ולמעוטי בניסא של קיום ספינה הפוכה על פני המים. ומצינו במדרש מעשה נמלה (גדפס באוצר המדרשים ח"ה כב) ששלמה המלך היתה לו אדרת גדולה שישב עליה ארכה ס' מיל ורחבה ס' מיל, והיה הולך על ידי הרוח ממזרח למערב העולם וממערב למזרח, לכל קצוות תבל, וישבו עליה למעלה מארבעים אלף איש (מה שגם בזמנינו אין להם אפשרות לעשות כזאת). היפלא מה' דבר לעשות כן גם לנח, דבמקום שיהא סגור בתיבה עם בהמות וחיות בריה רע ועיפוש האויר, יפרח בכלי אויר למעלה ממקום מוצא הגשמים, ושם יהנה מאויר זך וצח. או שהרוח תשארו אל גן עדן התחתון, שבודאי שם לא ירדו מי המבול, וישהה שם עד יעבור זעם.

כן יש לשאול על עיקר מחיית כל היקום בהבאת מי המבול, ולא באופן אחר. כגון זה שמצינו במחנה סנהריב (ישעיה לו, לו) ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף (הללו ראשי גייסות (סנהרין צה:)) שהקטן שבהם שר על אלפים איש שעמו (רש"י מלכים ב' יח, כד), וישכימו בבקר והנה כולם פגרים מתים. כאשר החותך חיים לכל חי רק מסלק שפע חיותו, בין רגע לחברתה הם כאילו לא היו. ומדוע היה צורך כאן לבא עליהם בתחבולה של אש ומים, עד שהשרידים נזקקו לבא אל התיבה ולהצטער במלטולי דגברא קשין.

והנראה מזה שגם נח היה ראוי לעונש על שלא מיהא בבני דורו ולא הוכיחם, כמו שפירשו (אלשיך הקדוש בתחלת הפרשה) בסברת המאן דאמר (הובא ברש"י ו, ט) אילו היה בדורו של אברהם לא נחשב לכלום, דהיינו לפי שלא לימד לדורו דעת כמו שעשה אברהם אבינו, ולא שם פניו להיירשיר דרכם. ומחמת כן לא היה ראוי לעלות

לדקיע כדוגמת מחנה ישראל על ענני הכבוד, אלא נזקק למלטול וצער של התיבה. וכן איתא (סידורו של שבת ח"א שורש ד ענף ב עלה א אות ח) על פי זוהר הקדוש (עיין ח"ב קצו א) שהצלתו היתה דוקא בהיותו סגור ומוסתר בתיבה, לפי שלא היה כדאי וזכאי לראות במפלת הרשעים (וע"ע באר מים חיים ו יד, תורת משה לחתם סופר ד"ה וישאר אך נח, ובתורת משה השלם ד"ה בדורותיו).

בעינין זה כתוב בזוהר הקדוש (בפרשתנו סו, ב) דלפי שלא ביקש רחמים על דורו ונאבדו, בגין כך אקרון מי המבול על שמה, כמה דאת אמר (ישעיה נד, ט) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח. ולהג"ל יבואר עוד, כי לולי זאת היו הרשעים כלים ונאבדים באופן אחר, ולא היה צורך להביא עליהם מי המבול, אלא בשביל להעניש גם את נח, ולפיכך נקראו על שמו מי נח מכיון שהיו בסיבתו.

זה שאמר כאן בא אתה וכל ביתך אל התיבה, והוסיף בנותן טעם מדוע הצלתו דוקא כאמצעות התיבה, כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ואילו בדורו של אברהם לא היה צדיק, וזאת בגלל שנמנעת מלהוכיח, וגלל בן אתה צריך לבא אל התיבה, ואנכי ממטיר על הארץ למחות את כל היקום על ידי מי מבול. דאילו היה צדיק גם בדורו של אברהם אז אף אם לא היו בני הדור ראויים להנצל בזכותו, היו לפחות מתים בתחבולה אחרת, ולא היה צריך לבא אל התיבה.

ב

כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה (ו, ד). ברש"י ארבעים יום כנגד יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוצרים לצור צורת ממזרים עכ"ל. כוונתו בזה דלהלן נאמר (ו, י) ויגברו המים וירבו מאד וגו', ולכאורה הוא כפל לשון שהרי כבר נאמר בפסוק שלפני זה ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים, ורש"י שם מיישב זאת במה שפירש ויגברו מאליהן, רצ"ל דבמשך ארבעים יום רבו המים על ידי הגשם, ולאחר מכן נכנס בהם הריבוי כשגברו מאליהן. ולפי זה טעמא בעי מדוע לא עשה ה' שיגברו המים מיד ביום הראשון, ולא היה צורך בארבעים יום. לזה כתב רש"י כאן שסיבה מיוחדת היתה בארבעים יום דוקא, במדה שהם מדרו.

אמנם טעם זה נכון על שחטאו בעריות, אבל למעלה בפרשה (ו, יג וברש"י) נאמר עוד כי מלאה הארץ חמס מפניהם, שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. ויש לומר דגזל בגימטריא ארבעים (עיין כלי יקר ג, יז), ובוה הדבר פשוט שהיה ארבעים יום חושבנא דדין כחושבנא דדין, ולא הוצרך רש"י לפרש אלא על עון השחתת עריות שבידם, שגם בוה יש לראות דנענשו ארבעים יום מדה כנגד מדה.

ועדיין אנו צריכין למודעי בסיבת הדבר שירד המבול ארבעים יום וגם לילה. ונראה על פי מה דמצינו (במדב"ר כא, כא) מעולם לא היה אדם בירושלים וכידו עון, כיצד תמיד של שחר מכפר על עבירות שבליילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום וכו'. וצריך לבאר תרתי למה לי לכפר בנפרד על עונות היום ועל עונות הלילה, והלא די בכפרה אחת לכל שעות היממה.

ויש לומר שבאו על שני סוגי חטאים. כי ביום יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, ובשעות היום רוב בני אדם מצויין בשוק, ואז שכיח ביותר החטאים שבין אדם לחבירו, גזל ואונאה, הלנת פעולת שכיר, עלבון חברו כשמוצא אותו בחוץ ומבוה אותו, או שנכשל בדיבורים רעים כשהוא בסביבת בני אדם. ואילו בלילה שכיח תאוות עריות, כי יסתר איש במסתרים בין כותלי ביתו ועושה מה שלבו חפץ באין רואה, והיה במחשך מעשיהם, וכן בטומאת מקרה לילה רח"ל כתב רש"י (דברים כג, יא) דבר הכתוב בהוזה. על זאת באו שני תמידין כהלכתן, תמיד של בין הערבים לכפר עון גזל והדומה, ותמיד של בוקר לכפר עון עריות.

כן נמצא כן היה גם בעונשם של דור המבול, דלפי שחמאו בעריות ובגזל, על כן אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום בעונש על הגזל שנעשה ביום, ומספרו עולה ארבעים, וארבעים לילה על עריות שבליילה, והוא כנגד ארבעים יום של יצירת הולד.

ג

ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה (ו, ד). לכאורה זה מיותר, שהרי הוא דבר המובן מאליו דאם ממטיר רותחין ארבעים יום וארבעים לילה ברציפות, אין כל בריה יכולה לעמוד ולהתקיים. ויש לומר הכוונה שאף אם יהיו נחבאים במערה מקורה בעמקי האדמה, גם שם ישיגם יד ה' למחותם.

זה שהוסיף הקב"ה קללה ומחיתי את כל היקום ואין מידי מציל, אפילו נחשים ושרצים בחוריהם מתחת האדמה, גם שם ימחו.

*

ובאומר מעל פני האדמה, יתכן שהכוונה למעט את הימים. כמבואר ברמב"ן (ו, כג) שבאוקינוס לא ירד מבול, כמו שנאמר ויהי הגשם על הארץ. וששם ניצולו הדגים, כמו שדרשו חז"ל (פנהדרין קח. ועיין ב"ר לב, יא) מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים, והובא גם ברש"י להלן (ו, כב). וצ"ע שלא העמידו חז"ל דבריהם על מקרא זה הקודם, שהוא כמפורש בדבר ה' ומחיתי וגו' מעל פני האדמה דוקא ולא בימים.

*

עוד יש לומר. דהנה מבואר בש"ס (פנהדרין קח. ועיין ביד רמ"ה, ובכ"ר כח, ט) שדור המבול אין להם חלק לעולם הבא, ומכל מקום ידוע מספרים הקדושים שבאו בגלגול והיה להם קצת תיקון, כגון במצרים (פרע"ה שער חג המצות פ"א, ועיין דברי חיים בפרשתן ד"ה ויאמר ה' לנח קץ), וכדומה. וכפי הנראה דלאו כל אפין שוין, כיון שלא כולם שוים היו ברשעתם, וחלקם נספו רק בעון הדור מאחר ולא נמצאו ראויים וצדיקים כמו נח להנצל בתיבה. ואלו שלא הרשיעו כל כך נתקנו במשך הדורות ויש להם חלק לעולם הבא. והדברים עתיקין.

לבן נאמר כאן ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה, שלא כמו שנאמר (שמות יז, יד) כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים לגוף ולנפש, דכאן רק הגוף שעל פני האדמה נמחה, ואילו הרוחות והנפשות שמרחפות באויר לא ימחו, ויש להם חלק לעולם הבא אחרי תיקונם.

ד

ויעש נח ככל אשר צוהו ה' (ו, ה). פירש רש"י זה ביאתו לתיבה. כי על עשיית התיבה כבר נאמר למעלה בענין (ו, כב). והקשה באור החיים הקדוש דעל הכניסה לא היה צריך לומר, כי מקרא מלא דבר הכתוב ויבא נח וגו' אל התיבה וגו', וכתוב בעצם היום הזה בא נח.

ויש לומר דבמדרגתו של נח דיבר הכתוב, שלא נכנס לתיבה מיראת העונש שלא ימות כמו המבול, אלא ככל אשר צוהו ה' כלומר לקיים מצות בוראו. כדאיתא בספרים הקדושים שאין זה עיקר לעשות מצוה בגלל שמפחד מעונשי גיהנם, או שלא ייענש בעולם הזה, דאז זה כמעשה בהמה שגם פרה מפחדת מן המות וגועה בקולי קולות בעת שמוכילים אותה לשחיטה, אבל עיקר הרבותא של איש יהודי כשמתכוין רק לעשות נחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו.

מספרים על הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שקיבל על עצמו שלא לבקש מתנת בשר ודם, אלא אם כן יביאו לו מדעת עצמם יקבל מהם. פעם אחת עברו עליו כמה ימים ולא בא אוכל לפיו (כנראה הזמינו לפניו נסיון מן השמים), ויבשה נפשו והרגיש שהגיע כמעט עד כלות הנפש, ברוב צער חלפה מחשבה בראשו: אילו היה יהודי מביא לי עתה פרוסת לחם היה קונה לעצמו עולם הבא, בעשותו מצוה גדולה לקיים נפש מישראל. שוב חזר ונמלך בדעתו וכי מדוע שאנכי בעצמי לא אוכה בחיי עולם הבא. מיד הלך לאופה ומשכן את אבנטו בעד ככר לחם, ואכלה להחיות את נפשו.

זה סיפור נורא. ואין החידוש בזה שמסר נפשו שלא לבקש צרכיו, או במה שמשכן את חגורתו, אלא עיקר הרבותא במדרגת אכילתו, שלא אכל בשביל שהוא רעב וגוע, אך ורק לקיים מצות התורה להחיות נפש מישראל (ועיין בשמו בעבודת ישראל אבות פ"ג מ"ד ר"ה כבואכם אל הארץ), אחרי שנגמלה החלטה בלבו דמי שיביא לו לחם הרי זה בן עולם הבא, אז גם הוא רוצה לקיים מצוה גדולה זו.

ובן מצינו (ויק"ר לה, ג) גומל נפשו איש חסד זה הלל הזקן, שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו וכו', אמרו לו תלמידיו רבי להיכן אתה הולך אמר להם לגמול חסד עם הדין אכסניא בננו ביתא, אמרו לו כל יום אית לך אכסניא, אמר להם והדין נפשא עלובתה לאו אכסניא הוא בננו גופא יומא דין היא וכו'. בהיות ויש לו גוף מזרע אברהם יצחק ויעקב, ורצון ה' שיתקיים זה הגוף בעולם, לכן הוא אוכל על מנת להחזיק חיותו, לא לתועלת עצמו ח"ו אלא כאילו היה זה איש זר המתארח על שולחנו, לגמול חסד עם הדין אכסניא.

זה נראה בכוננת התנא (אבות ד, כב) ועל כרחק אתה חי ועל כרחק אתה מת, שהוא חי שלא ברצונו אלא לקיים מצות ה' שמכריח אותו לחיות, הוא חי לקיים מצות ה' וגם מוסר עצמו למיתה לקיים רצונו יתברך. וידוע מצדיקים שקודם הסתלקותם ביקשו כוס מים לברך שהכל, שאף על הפטירה מן העולם צריך להודות ולברך, שגם בזה מקיימים מצות הבורא.

זה ענין מסירת נפש, שאינו חי בשביל עצמו אלא למען הבורא ית"ש כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד.

אף נח לא היה נכנס לתיבה בשביל הצלת חייו ובני ביתו, אלא ויעש נח ככל אשר צוהו ה', מתוך כוונה עצומה לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה לקיים מצותו יתברך.

*

עוד יש לפרש לפי היש דורשים לשבח (רש"י לעיל ה, ט), שבא הכתוב להוציא מדעת האומרים שכל ענין הצלתו של נח באמצעי כזה, והצורך לשהות בתיבה, היתה בשביל לעונשו (ראה בדברינו לעיל פסוק א), על כן קודם שבא לספר איך שהמבול היה מים על הארץ וגו', חזר עליו הכתוב לשבח אשר בכללות מעשיו וארחות חייו ויעש נח ככל אשר צוהו ה', צדיק תמים היה, אלא שכך היתה סיבה מאת ה' אשר לו לבדו נגלו תעלומות, ואין אתנו יודע על מה.

ה

ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ (י, 1). לדעת היש דורשים לגנאי, וכנ"ל מזוהר הקדוש (כאן סו ב) שהיה לו לבקש רחמים על דורו כמו שעשה משה רבינו בשעתו. וכן מסופר במדרש (זוהר ח"א השמטות רנד ב) דכשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב, התחיל לבכות לפניו ואמר רבונו של עולם נקראת רחום היה לך לרחם על בריותיך וכו', השיבו הקב"ה ואמר רעיא שמיא השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרת לך כי אותך ראיתי צדיק לפני וגו', ואחר כך הנני מביא את המבול מים, ואחר כך עשה לך תיבת עצי גופר, כל האי

אתעכבית ואמרית לך בנין דתבעי רחמין על עלמא, ומכדין שמעתא דתשתויב בתיבותא לא עאל בלבך למבעי רחמין על ישובא דעלמא ועבדת תיבותא ואשתויבת, וכען דאתאביד עלמא פתחת פומך למללא קדמי בעיין ותחוננים וכו'.

לבן אילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב, דאברהם בשמעו על הפיכת סדום עמד לעורר רחמים בתחבולות ואופנים שונים (בראשית יח, כד) אולי יש חמשים צדיקים וגו'. ואף נח היה לו להפציר בתפלה ולהקיש על שערי רחמים, במסירת נפשו עליהם כמשה רבינו שאמר (שמות לב, לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא וגו', ולהישבע שבועה חמורה באלקי השמים ואלקי הארץ שאינו נכנס לתיבה, כחוני המעגל בשעתו (תענית יט). שעג עוגה ועמד בתוכה ואמר וכו' נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על בניך, ואז כשאף נח לא היה ניצול היה בהכרח לבטל את הגזירה למען קיום העולם.

על כך היתה התביעה נגדו, דבמקום להיכנס אל התיבה להציל את נפשו היה לו להתעקש ולעמוד בחוץ, כיונה הנביא שברח תרשישה ולא רצה לקיים שליחות הנבואה, וכן גם משה רבינו סירב ללכת בשליחותו של מקום להוציא את ישראל ממצרים. והארכנו במקו"א להסמיך בזה ענין דמצינו (יבמות פט): שחכמים יכולים לעקור דבר מן התורה, שעל יסוד זה יש כח לצדיקים לעשות שלא כדבר ה' אליהם, והדברים עתיקין.

זה שהסמיך הכתוב כאן ואמר ויעש נח ככל אשר צוהו ה', מיד ללא שהיות פעל ועשה כאשר נצטוו להתגונן בתיבה, ועל ידי כך נתן האפשרות לכך אשר והמבול היה מים על הארץ.

אין ככוונתי ח"ו לגרוע בכבודו של נח איש צדיק תמים, רק בדרך פמטייט דאורייתא יש לפרש בדברי הכתוב שהוסיף ונח בן שש מאות שנה, לומר שכבר עברו רוב שנותיו, כי גם בדורות שקודם המבול לא הפליגו כל כך באורך ימים, ובפרט בדורות הסמוכים למבול, וכגון למך אביו היו ימיו שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה (בראשית ה, לה), ומאחר שבין כך עמד כבר בסוף ימיו מדוע חס על חייו, ולא נתן נפשו על הדבר להציל את בני דורו. ואף אם חס על בניו ובני ביתו היה לו לשלוח אותם אל תוך התיבה, והוא ישאר בחוץ, ואז יתכן שהיו כולם נצולים בזכותו.

*

והנראה בשורש ההבדל שביניהם. דאברהם נאמר (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ולפי פשטות משמעות הכתוב הכוונה על מצות צדקה לעניים, ואף שאין שום חיוב בדבר לפרנס עניי עובדי כוכבים (ועיין שו"ת דברי יציב יור"ד קמב ב), ולא עוד אלא שיש בכך צד איסור, למה דמצינו (ב"ב י). וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם, אמר לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם, אמר לו אדרבה זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וכו', אמר לו רבי עקיבא אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וכו' ואנן קרוין בנים וכו' עיי"ש, במה דברים אמורים בורע אברהם יצחק ויעקב שהם בנים למקום, אבל באומות העולם הטענה במקומה עומדת דכיון שכעס עליהם הקב"ה וגזר עליהם עניות נמצא מי שמפרנסם כעובר על מצות המלך.

וגם איכא משום לתא דלא תחנם לא תתן להם מתנת חנם (ע"ז ב), דדוקא במקום דשייך מפני דרכי שלום התירו לפרנס עניי נכרים עם עניי ישראל (גיטין סא).

ואולם אברהם אבינו השתדל לעשות כל פעולה שלפי השנתו היא טובה ורצויה לפני המקום, כמו שעשה את כל התורה כולה עד שלא ניתנה (קידושין פב). כאינו מצווה ועושה. ואילו בנת לא מצינו אלא שלמד תורה (רש"י ג, ב) וידע להבדיל בין הטמא והטהור, אבל לשמור ולעשות לא שמענו, רק ויעש נח ככל אשר צוה ה' אלו

שבע מצוות בני נח שנצטוו והוזהר בהם, ולא לפני משורת הדין בשאר מצוות התורה שלא ניתנה עדיין. על כן דרשו שבדורו היה צדיק, היינו ברור שהוא קודם שניתנה תורה ונתפרסמו מצוותיה, ואילו היה בדורו של אברהם שהיה ראש לגרים ולימדם משפטי ה', שאז כבר התחילו לקיים חלק ממצוות התורה, לא היה נחשב לכולם.

לפיכך אומות העולם מתייחסים אחריו, בני נח, ולא אנחנו עם ה' בני אברהם יצחק ויעקב שזכותם היא העומדת לנו, ואין אנו נקראים גם אחר נח איש צדיק תמים שיגן זכותו עלינו, מכיון שרק בדורו היה צדיק ולא בדורות שלאחר נתינת התורה. אכן גוי המתנהג כן יתכן והיה נמנה בין חסידי אומות העולם, אבל איש ישראל אחר קבלת התורה אם יעשה כמעשהו את פושעים נמנה כחוטא לאלקי ישראל.

יתר על כן, אברהם אבינו ברוב חסידותו עשה לא רק מה שלא נצטווה, אלא אף מסר נפשו לעשות בניגוד למה שנצטווה.

כמו שמספרים העולם על הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז ז"ע – שכידוע היה לו דרך עבודה בתקיפות וחריפות, והיה נוהג ומבזה בביטויי גנאי חמורים להבאים בצל קורתו. ואחיו הקדוש רבי אפרים מסדילקאב (בעל דגל מחנה אפרים) היה מכה אנשים בידיו או במקל. ושמעתי מכ"ק אאמו"ר מה ששמע פעם מפ"ק וקה"ק מצאנו ז"ע: רבי ברוכ"ל היה מגדף, ורבי אפרים היה מכה, ואני מגדף ומכה ('יעך שעלט און שלאג'). ומי יעמוד בסוד קדושים –

פעם בשולחנו הטהור בליל שבת קודש פתח פה קדשו בדברי גידוף וחירוף על אברך אחד שעמד שם בדחילו ורחימו: אתה עם הארץ גם רוח וכו' וכו'. וראו על אותו אברך איך שהדברים נוגעים מאוד ללב, אזיל סומקא אתי חירורא, וכל עצמותיו רעדו מענגמת נפש. ישב שם אז מחותנו הרה"ק מסאווראן ז"ע, שעל אף היותו קדוש עליון, והכיר וידע בגדולת מחותנו הקדוש, בכל זאת כבשר ודם לא עלתה בידו לשום מעצור לרוח מחשבה דקה שחלפה בראשו, שהלא אמרו חז"ל (ב"מ נח): המלכין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. מיד תפס הרבי ר' ברוכ"ל את מחשבתו, והרים בקולו ואמר: וכי לא כדאי לאבד עולם הבא ולדרת לשאול תחתיה בשביל לעשות טובה לאדם מישראל.

זה עיקר הרבותא של מסירת נפש, לא מסירת הגוף אלא מסירת הנפש והנשמה. רבותא קמנה היתה אצל צדיקים למסור את החיים הגשמיים, דטובים אך שיהיו, אף לבעל דירה רחבת ידיים והון עתק כבנק, הלא יותר טוב לו בעולם הבא, [ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (אבות ה, י)], ונמצא בסך הכל הוא ממיר רע בטוב, עולם עובר בעולם עומד.

הרבה אנשים ל"ע מסכנים את חייהם ומוסרים עצמם לניתוחים ביסורים קשים בשביל להאריך חייהם, או נשים שעוברות טיפולים קשים בשביל להוליד בנים. כמו כן איש שומר תורה ומצוות המאמין בחיי עולם הבא, יעשה חשבון בנפשו שכדאי לו לסבול כמה רגעים של מיתת שריפה וכדו', כשמיד לאחר כן יעבור למקום הרוני מלכות שאין כל בריה לעמוד במחיצתו (ב"ב י:).

אבל עיקר הרבותא שיהא מוכן גם למסור את נפשו וחיי עולם הבא שלו למען רצון השי"ת. ולא ישמה עצמו להיות נאה דורש כך אלא שיהא נאה מקיים, ויהיה דובר אמת כלבבו.

רבינו הקדוש הרבי ר' אלימלך ז"ע היה אומר: אני איני מפחד מגיהנם, בשעה שאעמוד ליתן דין וחשבון על מעשי, ויאמרו לי מיילך הכזאת וכזאת עשית, מגיע לך כך וכך עונשי גיהנם, וימסרו אותי למלאך שיוליך אותי לגיהנם, אז אשאל להם בדבר מי אתם אומרים כך, ויאמרו לי שכך עלתה בהסכמת הבורא ית"ש, בשמעי זאת אלך וארוץ מעצמי לקפוץ באש הגיהנם לקיים רצון הבורא.

בזה מעלתו של משה רבינו ע"ה שמסר נפשו בעד כפרת ישראל (שמות לב, ב) ועתה אם תשא הטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, היש דבר חמור מזה שארון הנביאים אשר לא קם נביא עוד כמותו ימחה שמו מספר תורת ה', ובודאי שהיה מעדיף ליהרג באלף מיתות משונות, אבל לטובתם של ישראל מוכן היה גם לזאת.

למען הקל בדינם על ידי טענת מוטב שתדון כפנויה ולא כאשת איש (שמו"ר מג, א), עשה מעשה לשבר את הלוחות אשר מעשה אלקים המה. אף הנותן אבן ממוצב מעשה ידי אדם הוא באזהרת (דברים יב, ד וברש"י שם) לא תעשון כן לה' אלקיכם, וכן המוחק את השם שנכתב על ידי נער בן שלש עשרה, ומכל שכן הנותן ומוחק מכתב אלקים חרות על הלוחות. אבל משה רעיא מהימנא אינו מתעכב משום דבר, מוכן הוא לרדת שאול תחתיה להיות במחיצה אחת עם נמרוד הרשע ח"ו, ובלבד שבני ישראל לא יהיו נדונים כאשת איש.

בן ידוע מדרך הצדיקים תלמידי הבעש"ט שלמען כבוד השי"ת היה עושים כל שלא ידם, מבלי לדקדק בקפדנות בפרטי פרטיות ההלכה הכתובה בשולחן ערוך, כי באהבתו את ה' לא איכפת לו אם זה עבירה ושידונו אותו לגיהנם בשביל כך, העיקר שיתרבה כבוד שמים.

כך ראיתי לאחרונה דבר פלא בספר הקדוש זאת זכרון – שהוא כרכא דכולא ביה ('דארט לינגט דאך אלעם') – וזה לשון קדשו (עמי' ע-עא, וע"ע שם עמ' סה): אך מי שהוא אוהב להבורא ב"ה באמת לא לשום שבר, [כי אם כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית טו, ב) מה תתן לי ואנכי הולך עירי, שהשיב על שאמר לו הבורא ב"ה שיש לו שבר הרבה מאוד, מה תתן לי כלומר איני רוצה בשבילי וכו'], והנה מי שעובד בן באמת אינו חס גם אם יצטרך להיות בגיהנם בשביל אהבת ה' וכו', [ובזה י"ל מה שאמרו (ברכות סג.) בכל דרכיך דעהו אפילו לדבר עבירה וכו' שיצר הרע אומר לאדם שהוא עבירה, וכן נמצא בני אדם שאינם מהוגנים שמוכיחים לצדיקים עושי רצון הבורא ב"ה וכו'], כמו למשל מי שבדק את עצמו בנקביו ועובר זמן קריאת שמע וכיוצא בזה וכו', [וזה נקרא עבירה לשמה, אך זה צריך התבוננות מאוד אם אוהב לבורא ב"ה יותר מכל אהבה שבעולם באמת, ואם לא כן צריך להתירא מאוד אולי אין כוונתו כל כך לשם שמים כי אם לאהבה אחרת ונראה לו שהוא לאהבת הבורא ב"ה וטועה את עצמו וכו'] עיי"ש.

על כן גם לא נמנעו צדיקים מלהתפלל בשעה מאוחרת, כי כל כוונתם לצורכי גבוה. כברכת רפאנו אינו מבקש שיהא לו בריאות, ובברכת ברכ עלינו אינו מבקש שיהא לו לחם לאכול, שהלא אינו צריך מאומה, ולא דורש ומבקש כלום מהשי"ת לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כל כולו מתכוין לעשות נחת רוח ליוצרו, והוא מפקיר עצמו לעשות כל דבר למען כבודו יתברך. וזה בכחינת מה שאמרו (נויר נג): גדולה עבירה לשמה וכו'.

אף אברהם אבינו ע"ה הלך בדרכו, וכן ציוה את בניו וביתו אחריו, לעשות צדקה מבלי להשגיח על צדדי האיסור הכרוכים בכך, מאחר שהבין שבזה יצליח להקריא שם ה' בעולם ולהכניסם תחת כנפי השכינה (סוטה י:). בשגם דעצם הדבר הוא לנחת רוח לפני השי"ת לעשות צדקה וחסד, הגם שבפרטיות לאלה הרשעים אין זה רצונו. וזה כוונת דקדוק אומרו ושמרו דרך ה' ולא אמר מצות ה', דבאמת אין זו מצוה לפרנס רשעים הללו, ואף איסור יש בדבר, אלא בהיות שהדבר ביסודו יש בו תועלת ודרך ה' [להמשיך מדת החסד בעולם] הרי הוא מוסר נפשו לעשות צדקה, מתוך שכל הגיגיו ורעיוניו הם לעשות נחת רוח לפני מי שאמר והיה העולם, שלא על מנת לקבל פרס ושום דבר.

נמצינו למדים שהיו לנח ואברהם שני דרכים שונים. נח איש צדיק ביראת חטאו היה מדקדק לעשות כמצות ה', ככל מה שעשה היה מעיין אם אין בזה שום סרך איסור, ולפי הבנתו שבני דורו ראוים לכלייה ושאסור ליתן להם צדקה, עשה ככל אשר צוהו ה' ונכנס אל התיבה. לעומת זה כאברהם אוהבו אמר הקב"ה כי ידעתי, לשון חיבה, למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו', לא מה שה' מצוה ואומר

אלא כל מה שיעלה לרצון לפניו, ואם נראה לו שכך טוב לעשות למען כבוד ה' הוא מוסר נפשו ועושה עבירה לשמה.

*

ויש לומר לפי דעת היש דורשים לשבח (דמוה שרש"י מביא שתי הדיעות נראה דיש לדרוש לכאן ולכאן), דבאמת לכן לא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים (רש"י י, ז), פירוש שמדוחק המים הורם ונישא ונדהף בתוך התיבה על כרחו. אמנם רש"י כתב בסיבת הדבר דאף נח מקמני אמנה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים, והיינו אליבא דהדורשים לגנאי, אבל לפי הדורשים לשבח הסיבה לכך היה מה שמסר נפשו למען הצלת בני הדור, דמוכן היה להיות נשטף כמו המבול ולהישרף מחום המים יחד עם בני דורו, או שיצולו גם הם יחד אתו.

לפי זה מה שאמר הכתוב ויעש נח ככל אשר צוהו ה', היינו בעשיית ובנין התיבה, ואילו הציווי לבא אל התיבה לא רצה לקיים עד שגברו עליו המים ודחקהו אל תוכה, ויסגור ה' בעדו (י, ז) שלא יוכל לצאת ולעמוד בחוץ. ובשבתו של נח דיבר הכתוב שהיה צורך לסגור בעדו, דלולי זאת היה פותח ויוצא להיות יחד עם כל הדור. ואם בדורו היה צדיק שמסר נפשו לעשות עבירה לשמה, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר.

ו

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול (י, ז). צריך לבאר כונת אומרו אתו, שלכאורה שפת יתר הוא. גם מה שאמר מפני מי המבול אך למותר הוא, שהלא כל הפרשה עוסקת בזה שהוצרך לבא בתיבה מפני המבול.

בפשטות נראה להמבואר ברש"י כאן שמנה הכתוב האנשים לבד והנשים לבד לפי שנאסרו בתשמיש המטה וכו', והוסיף הכתוב לומר שגלל כן לא היו להם מדורים נפרדים איש ואשתו, אלא ויבא נח, ובניו ואשתו ונשי בניו, כולם יחד אתו.

ובהעמק עוד נראה, דהנה מצינו באברהם ושרה (רש"י בראשית יב, ה) שהיו להם אהלים מיוחדים לו ולה, ללמדנו דרך התורה כשאדם רוכש דירה יש לו להקצות לעצמו חדר או פינה מיוחדת המיועד בשבילו לעסוק בתורה, שם יש לו ש"ס וספרים ובני ביתו לא נכנסים לשם, והוא יושב ולומד באין מפריע. והיה מקום לומר שגם נח כשנכנס לתיבה קבע לעצמו חדר מיוחד להתבודדות, שלא יתבלבל דעתו מהנשים שנמלו תשעה קבין שיחה (קדושין מט:).

אך האמת יורה דרכו דכל זה אמור לאנשים פשוטים, אבל צדיקים נתעלו בדבקתם בה' ותורתו עד ששום דבר לא בלבד אותם, אף אם בסמוך להם היו עומדים ויורים בחמש עשרה תותחים לא היו שומעים ויודעים מאומה.

דירת זקני הקדוש בעל בני יששכר זי"ע הכילה חדר אחד בלבד, על אף שהיה מטופל בבנים ובנות הסתפק בחדר אחד שכולם ישנו שם, ואף המשרתת ישנה בחדר ההוא על מקום הנקרא פיעקאליק שממעל לתנור, ובאותו חדר היה זק"ק יושב ועוסק בתורה ועבודת הקודש. הוא ישב בעולם האצילות ולא ידע מאומה אשר אתו בבית ('עם איז איהם גארנישט אנגיגאנגען').

צדיקים שהיה להם התפשטות הגשמות שום דבר שבעולם לא יכול להפריע להם, לא היתה שום אפשרות להזיז אותם מדבקותם בהש"ת יומם ולילה ממש, כי לא ראו ולא שמעו ולא ידעו כלום מהנעשה בסביבותם. על כן לא הוצרכו לחדרים מיוחדים, כידוע מצאנו ועוד צדיקים.

זה שהשמיענו הכתוב בגדולתו של נח איש צדיק תמים. כשנכנס לתיבה מפני מי המבול, כאשר נוע תנוע ארץ ומלואה, והתיבה הורמה וטולמלה על פני המים הסוערים, כולם היו שרויים בפחד, וחיות ובהמות היו גועות ומרעישות בקרקורים, יש לשער שנה היה פורש לעצמו בחדר מיוחד, שתהא דעתו צלולה לכוין על שם היוצא מפסוק כי מלאכיו יצוה לך, או שמות הקדושים שבהם עברו בני ישראל את הים סוף, דהלא זה מהנמנע בשיבה אחת עם נשים מפטפמות. אך לא כן נח איש צדיק שהתפשט מחיזו דהאי עלמא והיה דבוק בכורא כל העולמים, ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו, כשהוא מרוב דבקותו לא הרגיש כלל שעוד אחרים נמצאים יחד אתו, ושום דבר לא הפריע לו.

*

עוד יש לפרש שמרוב פחדם היו כולם אחוזים בו, זה באבנטו וזה בדש בגדו, שלא יעזוב אותם לנפשם פן יבולע להם ממי המבול, כי ידעו נאמנה דכל זמן שהם דבוקים בנח איש צדיק יצולו יחד אתו. זה כוונת אומרו ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה, וסיבת הדבר מפני מי המבול, מפני פחד מי המבול (אבן עזרא) נזהרו שלא לשהות אלא יחד אתו, שמא יכניסו אותו אל התיבה בחטף והם ישארו לבדם בחוץ.

ויש להוסיף. דהנה שם שלמד תורה מסתבר שנמצא תמיד במחיצתו של נח אביו, וכן יפת שזוכר לשבת (טו) יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם (ועיין תרגום יונתן שם), אבל חם ברשעתו בודאי שהיה בורה תמיד מעל פני אביו, שלא יראה במעשיו הרעים ולא יוכיח אותו. וכן אשתו בדומה לו, דאין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו (סוטה ב.). והן עתה ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה, כל בניו ונשיהם ללא יוצא מן הכלל היו יחד אתו, והסיבה לכך מפני מי המבול, כמי שטובע בנהר ומבקש חבל הצלה כך עתה בעת צרתם באו גם חם ואשתו ונמפלו אתו אל התבה.

ז

מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן העוף וכל אשר רומש על האדמה (ז, ה). מכאן למדו חז"ל (פסחים ג.) לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהרה, ולא כתיב הבהמה הממאה כי אורחיה וכו' (רש"י שם). ובהמשך הגמרא (בע"ב) ובאורייתא מי לא כתיב טמא אלא כל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון נקיה וכו', וברש"י והני דלעיל עיקם ללמדך שצריך וכו' עיי"ש, היינו דאף שבכל התורה נאמרה לשון טומאה, במקום אחד טרח הכתוב ללמדנו על חובת הדבר לחזר אחר לשון נקי. וצריך לבאר סיבת הדבר שכאן בפרשת המבול נכתב גילוי זה, ולא באיזה פרשה שניתנה לישראל, וכגון בפרשת שמיני בדיני הבהמות יעקם עליו הכתוב במקום אחד, ומה עניינו לכאן דייקא.

ונראה להידוע מספרים הקדושים (ספר יצירה א ב, זוהר ח"א ח א) שברית המעור מכון נגד ברית הלשון, וזה שנאמר (משלי יח, כא) מות וחיים ביד לשון (עיין מדרש תלפיות ענף ברית), דכאשר ה' בעוזרו לקדש ולטהר את דבורו יש לו האפשרות להנצל ממומאת הברית קודש ח"ו, ואלו שפיהם פרוץ וקבר פתוח גרונם לדבר ככל העולה על רוחם סופם לבא לידי טומאה רח"ל (תומר דבורה פ"ח, ראשית חכמה שער הקדושה פ"א ופ"ז). מכאן חומר הענין של נבול פה, עד שאמרו (שבת ג.) כל המנבל פיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה הופכין עליו לרעה וכו', מעמיקין לו גיהנם וכו'.

זה עיקר גדול אצל איש יהודי שיהא דבורו בקדושה ובנקיות יתירה. על רוממות כח הדבור למדנו ממקרא שכתוב (בראשית ב, 1) וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ותרגמו לרוח ממללא, ולא נברא הפה אלא לדברי קדושה, ועליו לנצור לשונו לא רק מדבורים אסורים אלא גם מה שמותר לדבר יהא בטהרה ובנקיות. כידוע מצדיקים איך שנהרו בדבריהם בניפוי אחר ניפוי, ונתרחקו מכל מלה הדומה לכיעור והדומה לדומה על צד רחוק.

וכתב הרמב"ם (מורה נבוכים ג, ח, הובא ברמב"ן שמות ל, יג) שנקרא לשוננו לשון הקודש כי זה הלשון קדוש לא ימצאו בו שמות לאבר הבעילה בזכר או בנקבה, ולא לטפה ולשתן ולצואה, רק בכנוי וכו' עיי"ש. ויש גם מקראות הכתובין בתורה לגנאי וקורין אותן לשבח (מגילה כה:), כדי שלא לקרות ולהוציא דבר מגונה מפיו. וכן נהגו בלימוד הגמרא לומר ביעים ולא ביצים, כידוע מרש"ל⁽⁸⁾ (ים של שלמה ב"ק ד יא, ובמנ"א קנו ב), ודלא כמו ששגה וכתב בזה דברים אשר לא כדת.

ועל זה חל חובת החינוך מראשית הילדות, חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה (משלי כב, 1), למען ידע שאם רוצה ללמוד תורה עליו לקדש את פיו בלשון נקיה. בדור הקודם היו המלמדים רגילים להעניש במכות נמרצות אף לילד בן ד' וה' שהוציא דבר נבלה מפיו, וכן הקפידה על זה כל אם בישראל וביותר צריך זהירות בדור הזה המלא טומאה, להזהיר את הקטנים להרחק משכנ רע וחבר רע וכל פה דובר נבלה, אם שומע דיבור מגונה מפי אחד יכרח ממנו כמפני מלאך המות, ואל יביט אל מראהו שהוא בגדר (מגילה כה). אסור לאדם להסתכל בצלם דמות אדם רשע.

ונראה שבזה היה שורש המכשלה של אנשי דור המבול, שתחלה לא נהרו מלפמפט בדברים רעים, ומזה נפלו בעריות, עד אשר ותשחת הארץ לפני האלקים. לכן מצינו (ב"מ מה). מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו, דשורש פורה רוש ולענה שלהם היתה בכרית הלשון.

זה כוונת הכתוב כאן להודיע איך ובמה ניצל נח שלא נפל ברעת אנשי דורו, ונשאר בקדושתו איש צדיק תמים, על ידי שהיה שומר פיו ולשונו בנקיות, ולפיכך כאן מצא הכתוב מקום ללמד דבר זה שאל יוציא אדם דבר מגונה מפיו. וכחמשך למה שנאמר במקרא הקודם ויבא נח וגו' מפני מי המבול, בא הכתוב לבאר איזה זכות עמדה לו, ורמז כאן באומרו ומן הבהמה אשר איננה טהרה שעקם כדי שלא להוציא דבר מגונה, דלפי שהיה נח נוהר בזה נשמר מן החטא.

ח

שנים שנים באו אל נח אל התבה וזכר ונקבה כאשר צוה אלקים את נח (ז, 1). ברש"י באו אל נח מאליהן, שנים שנים כולם הושוו במנין זה, מן הפחות היו שנים עב"ל. [ובמזרחי הקשה דהא כתיב (ז, 1) שנים מכל תביא אל התבה דמשמע שהוא עצמו המביאן. והרמב"ן כתב כי הבאים להנצל באו מעצמם, ואשר לצורך קרבן טרח במצוה כי כן נאמר לו. וכן באור החיים הקדוש דרק השנים שלצורך קיום המין לא הוצרך לחזור אחריהם אלא מעצמן באו, אבל תשלום הו' הוא נח טרח בעצמו לקחת אותם כמו שצוה ה' אליו תקח לך עיי"ש].

⁽⁸⁾ וזה לשונו: כלל גדול הוא בזה, שיזהר אדם בדבורו כמו במעשיו, ועוד יותר, שאפילו על המותר לומר מדקדק הקב"ה במי שאינו מוציא בלשון יפה מנופה כסולת נקיה, כדאיתא בפ"ק דפסחים וכו' שכתב אשר איננה טהורה ולא כתב הטמאה, ואף על פי שאין זה מגונה ממש וכמה פעמים נאמר טמאה בתורה, אפילו הכי הראה הקב"ה בכבודו מדת ענוה לבשר ודם שילמוד דרך ארץ ויוסיף לקח לעינין בכל מלה ומלה. ומשום הכי קבלתי מן הראשונים שהיו נוהרים שלא לומר בתלמוד בצים אלא בעים וכו' עיי"ש.

ואולי יש לומר, דמודעת זאת שקודם חטא אדם הראשון היו בהמות חיות ועופות בעלי דעת, עד שהנחש היה לו כח הדיבור (עיין אבן עזרא בראשית א, ג; מהרש"א סנהדרין נט: ד"ה חבל), ויתכן דצדיקי עולם שקודם המבול, מתושלח ונח, האירו בקדושתם בתוך בעלי החי עד שבאו מאליהן אל התבה לקיים דבר ה' לנח.

וכן מסופר על הרה"ק בעל רזא מהימנא זי"ע, שהיה צדיק נסתר ועסק באומנות השחיטה, וכל העופות היו רודפים אחריו על מנת שישחט אותם. עד שאנשי העיר באו בקובלנא נגדו בפני הרב דמתא שגורם להם נזק, דמיד בהגיעו כל התרנגולים מתפרצים החוצה ורצים אחריו. וזה חידוש נפלא שהיה בכוחו להכניס דעת גם בבעלי חי, עד שהיו מרגישים בקדושתו.

אמנם דבר זה היה דוקא בעופות טהורות ולא בטמאות, וכהך (ב"ק צב:): כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו וכו' לא לחנם הלך זוזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו.

זה שנאמר כאן שנים שנים באו וגו' כאשר צוה אלקים את נח, היינו שבאו מאליהן כדי לקיים מצות ה'. במה דברים אמורים כמינים המהורים, אבל הטמאים הוצרך נח לתפוס ולהכניסם בידים, דהם לא נודככו להשיג דעת זה לבא בדבר ה'.

תוכן הענינים:

- קיום התיבה על פני המים היה בדרך נס. מי המבול ירדו מן העננים, וסיבת הדבר שלא ניצל נח על ידי פריחה מעל העננים כעונש על שלא הוכיח את בני דורו.
- המבול ארבעים יום מדה כנגד מדה על גול ועל עריות. קרבן התמיד שנים ליום, בערב לכפר על עבירות ממון שרובם ביום, ושל בוקר לכפר על עון עריות שבלילה. ולכן היה עונש המבול יום ולילה.
- גם יצורים הטמונים מתחת לאדמה נמחו. בים לא ירד המבול. חלק מאנשי דור המבול נתקנו אחר כמה דורות.
- נח נכנס לתיבה רק לקיים מצות ה' ולא נתכוין לטובת עצמו. סיפור מהרבי ר' זושא שאכל בשביל להחיות אדם מישראל. בפירוש המשנה [אבות ד כב] ועל כרחק אתה חי ועל כרחק אתה מת, ומצדיקים שברכו שהכל קודם פטירתם. זה ענין מסירת נפש.
- התביעה על נח שלא מסר נפשו שלא להכנס לתיבה כדי להציל את הדור.
- אברהם עשה כל התורה עד שלא ניתנה, ונח עשה רק מה שנצטווה, לכן אין זרע ישראל מתיחסים אחריו.
- אברהם מסר נפשו ליתן צדקה לאומות העולם, אף שלא נצטווה, ויש סרך איסור בדבר. ונח דקדק לעשות רק כפי שנצטווה.
- סיפור מהרבי ר' ברוך שמוכן לאבד חלקו לעולם הבא בשביל לעשות טובה ליהודי. הרבותא במסירת נפש שמוכן לאבד נשמתו ולעשות עבירה לשמה. ממש ששייבר את הלחות. מצדיקים שאיחרו זמן קריאת שמע ותפלה לשם שמים.
- במה שלא נכנס נח לתיבה עד שדחקהו המים.
- אברהם נטה אהל מיוחד עבור שרה, ללמדנו לקבוע בבית חדר מיוחד לתורה ועבודה.
- צדיקים ברוב דבותם אינם מתבלבלים משום דבר. הבני יששכר גר בדירה בת חדר אחד. זה הרבותא בנח שהיה יחד עם בני ביתו.
- חומרת הדבר לשמור על לשון נקייה ולא להוציא דבר מגונה, דברית המעורר תלוי בברית הלשון. להקפיד על זה בחינוך הילדים. בזה היה שורש המכשלה של בני דור המבול, ולכן אמרים מי שפרע מאנשי דור המבול וכו'. לכן נרמז כאן שעקם הכתוב שלא להוציא דבר מגונה.
- נח בקדושתו השפיע דעת לבעלי חי הטהורים שיבאו מאליהם לתיבה לקיים מצות ה'.

לע"נ הרה"ח מוה"ר ארי' יהודה בהר"ר אליעזר ז"ל
נלביע ו' מרחשון תשנ"ח לפ"ק - ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בנו
הרה"ג מוה"ר נפתלי בנימין פאשקעס שליט"א

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר צבי חיים וויליגער הי"ו
לרגל שמחת הולדת הנכדה העניא רחל שתחי
בת לבנו הרה"ח מוה"ר יצחק שלמה הי"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אברהם מרדכי אסקל הי"ו
לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח המו"מ בתור"ש כמר יצחק שרגא ני"ו
ולרגל שמחת הולדת הנכדה סימא בת לבנו הרב אשר זרח הי"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר חיים מרדכי הלוי שווארץ הי"ו
לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתור"ש
כמר נפתלי הירצקא ני"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר פנחס לוי פרידמאן הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו עבי"ג הבה"ח המו"מ בתור"ש
כמר משה יוסף שווארץ ני"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר גדלי' האפמאן הי"ו
לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח המו"מ בתור"ש כמר אלי' ני"ו
עבי"ג בת הרה"ח הרב אשר יהודה ענגלארד הי"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אברהם יצחק בריסק הי"ו
לרגל שמחת תגלחת בנו פנחס לוי ני"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר שאול יחזקאל וויליגער הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו עבי"ג הבה"ח המו"מ בתור"ש
כמר נתן מרגליות ני"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אברהם וויעדער הי"ו
לרגל שמחת תגלחת בנו מרדכי יהודה ני"ו
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה
שע"י איגוד חסידי צאנז
(718) 431-1055